Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2021-10-06

RS 2021-0535

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

I betänkandet föreslås en ny lag och förordning om ordningsvakter. Ordningsvakter föreslås få användas för fler ändamål och genom ett tillståndsförfarande hos Polismyndigheten. Vidare föreslås att deras utbildning förstärks och att de tilldelas ytterligare befogenheter.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionrådsberedningens motivering

Det finns i dag brister i tryggheten för människor i vardagen, i Stockholmsregionen såväl som i andra delar av landet. Den verkliga och den upplevda otryggheten skapar också ofrihet för befolkningen. Även Region Stockholms verksamheter påverkas. Medarbetare inom såväl sjukvårdens som kollektivtrafikens verksamheter har under de senaste åren blivit utsatta för våld och hot om våld. En del av lösningen på otrygga miljöer och situationer kan vara en utveckling av ordningsvaktsfunktionen. Därför är de förslag om lämnas i betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. välkomna.

Regionrådsberedningen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtande och generella positiva hållning till utredningens förslag. Regionrådsberedningen välkomnar särskilt förslaget om utökad grundutbildning för ordningsvakter från dagens 80 timmar till 160 timmar. Ökad kompetens hos ordningsvakterna medför ökad kvalitet i tjänsteutövningen, vilket är viktigt när utökade befogenheter ges enligt lagförslaget. Bemötande och kunskap om skäl bakom personers agerande

behöver ingå i en utökad grundutbildning i syfte att lyfta perspektiv som psykisk ohälsa, kognitiv nedsättning, synnedsättning och hörselnedsättning. Det är viktigt att ordningsvakter ska kunna hantera möten och göra korrekta bedömningar av situationer som kan uppstå i kollektivtrafiken, sjukvården och i samhället i stort.

Regionrådsberedningen vill även tydliggöra att ett utökat användande av ordningsvakter må säkra tryggheten på vissa platser och under vissa perioder, men detta kan aldrig ersätta polisens grundläggande ansvar för ordning och säkerhet. En växande problematik med brottslighet, hot och våld måste mötas av ett ökat antal poliser och förstärkningar av rättsväsendet. Att upprätthålla samhällets våldsmonopol kan och ska inte staten avhända sig till andra aktörer, offentliga eller privata. Det är en av statens allra mest grundläggande och basala funktioner. Ordningsvakter kan enbart utgöra komplement.

De kostnader som blir konsekvensen av att ordningsvakter ersätter polisverksamhet hör hemma hos staten. I den mån förslagen i utredningen medför ökade kostnader för regioner eller kommuner måste därför dessa kompenseras av staten.

Beslutsunderlag

1. Regiondirektörens tjänstutlåtande
2. Sammanfattning av betänkandet Ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)
3. Trafiknämndens yttrande den 31 augusti 2021
4. Fastighets- och servicenämndens yttrande den 26 augusti 2021

Irene Svenonius

Regionledningskontoret
Nicolai Sundblad

TJÄNSTEUTLÅTANDE

RS 2021-0535

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38).

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning
I betänkandet föreslås en ny lag och förordning om ordningsvakter. Ordningsvakter föreslås få användas för fler ändamål och genom ett tillståndsförfarande hos Polismyndigheten. Vidare föreslås att deras utbildning förstärks och att de tilldelas ytterligare befogenheter.

Regionledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag, men vill lämna följande synpunkter.

Det är staten genom Polismyndigheten som har huvudansvaret för att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten, minska brottsligheten och öka människors trygghet. En utvidgad möjlighet att använda ordningsvakter får inte bli en ursäkt för att exempelvis minska lokal polisiär närvaro och skjuta över ansvaret för trygghetsfrågor med mera, inklusive kostnaderna förknippade därmed, på andra aktörer såsom kommuner och regioner. Om lagförslagen direkt eller indirekt innebär ökade kostnader för Region Stockholm måste staten kompensera regionen för alla tillkommande kostnader.

Regionledningskontoret anser att det måste tydliggöras om ordningsvakternas föreslagna tillkommande befogenheter innebär att Polismyndigheten kan ge bindande instruktioner till ordningsvakter.

Regionledningskontoret anser att beslut om tillstånd för att en aktör ska kunna anlita ordningsvakter bör fattas på lokal nivå inom Polismyndigheten. Beslut förenade med villkor bör kunna överklagas.

Gällande ordningsvakters utbildning bör det enligt förvaltningen införas ett standardiserat begåvningstest likt det som gäller för antagning till polisutbildningen. Förvaltningen efterfrågar i övrigt vissa ytterligare utredningar.

Bakgrund
I betänkandet föreslås en ny lag och förordning om ordningsvakter.

Enligt nuvarande lag (1980:578) om ordningsvakter är det den enskilda ordningsvakten som ansöker om att bli förordnad för viss verksamhet eller för visst tjänstgöringsområde. Enligt förslaget ska i stället den som vill anlita ordningsvakter ansöka om tillstånd hos Polismyndigheten.

Polismyndigheten ska ha möjlighet att förena ett beslut om tillstånd med villkor och det ska meddelas för viss tid.

En ordningsvakts grundutbildning föreslås utökas från 80 timmar till minst 160 timmar.

Utredningen föreslår att ordningsvakterna ska tillföras ytterligare uppgifter för att frigöra resurser inom Polismyndigheten. Bland annat ska en ordningsvakt efter beslut från Polismyndigheten kunna transportera en omhändertagen person till exempelvis ett sjukhus.

En ordningsvakt som med laga stöd griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon i anslutning till ingripandet, föreslås vidare få befogenhet att kroppsvisitera den gripne i den utsträckning som är nödvändig för att hans eller hennes identitet ska kunna fastställas. Det föreslås även att ordningsvakter ska ges befogenhet att förstöra beslagtagen alkohol av ringa värde.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

I sammanhanget kan uppmärksammas att Region Stockholm är en stor beställare av bevakningstjänster och att det i regionen finns en tydlig efterfrågan på trygghetsskapande åtgärder.

Ärendet har remitterats till trafiknämnden och fastighets- och servicenämnden.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm välkomnar översynen av lagstiftningen och ambitionen att effektivisera samt anpassa den till behoven i dagens samhälle. Regionen ställer sig också i huvudsak positiv till utredningens förslag, men vill på ett generellt plan framhålla följande.

Det är staten genom Polismyndigheten som har huvudansvaret för att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten, minska brottsligheten och öka människors trygghet. Kommuner och regioner ska inte via ordningsvakter förväntas utföra, eller ta kostnaderna för, sådant som åligger polisen att utföra. En utvidgad möjlighet att använda ordningsvakter får med andra ord inte innebära exempelvis minskad lokal polisiär närvaro som i praktiken skulle skjuta över ansvaret för trygghetsfrågor med mera, inklusive kostnaderna förknippade därmed, på andra aktörer såsom kommuner och regioner. Det polisiära uppdraget ska skötas av poliser i den omfattning uppdraget kräver detta. Region Stockholm noterar i detta sammanhang, som återges ovan, egna ökade kostnader för ordningsvakter i mycket hög omfattning.

Om lagförslagen direkt eller indirekt medför ökade kostnader för kommuner och regioner, exempelvis genom att av region anlitade ordningsvakter parallellt med ett pågående avtalat uppdrag blir skyldiga att utföra uppdrag åt polisen, måste staten kompensera regionen och övriga relevanta parter för alla tillkommande kostnader.

Det måste tydliggöras om ordningsvakternas föreslagna tillkommande befogenheter innebär att Polismyndigheten kan ge bindande instruktioner till ordningsvakter om att exempelvis transportera en omhändertagen person eller om det överlämnas till Region Stockholm och andra beställare av bevakningstjänster att avgöra vilka av de tillkommande befogenheterna som ska nyttjas. Om avsikten är att ordningsvakter anlitade av en region parallellt med ett pågående avtalat uppdrag för regionen, kan bli skyldiga att utföra uppdrag åt polisen, kommer regionen i praktiken att tvingas köpa mer tjänster för att kompensera för att ordningsvakter tidvis kan försvinna från exempelvis ett sjukhus eller kollektivtrafiken för att transportera en person. Det tillkommer även kostnader för bland annat transportfordon och förverkande av alkohol.

Redan det faktum att Polismyndigheten förslås kunna förena ett beslut med villkor om visst lägsta antal ordningsvakter inom ett visst område förväntas kunna innebära ökade kostnader för beställare av bevakningstjänster

eftersom mer tjänster kan komma att behöva köpas jämfört med om något villkor inte funnits.

Region Stockholm lämnar även synpunkter på vissa särskilda aspekter enligt vad som framförs nedan.

Avsnitt 4 Användning av ordningsvakter

Beslut om tillstånd

Region Stockholm tillstyrker förslaget att införa en ordning med tillståndsprövning av Polismyndigheten för att en aktör ska kunna anlita ordningsvakter. Beslut om tillstånd bör enligt regionen fattas på lokal nivå inom Polismyndigheten. Eftersom förutsättningarna för att använda ordningsvakter kan skifta lokalt, kan lokal kännedom hos beslutsfattarna öka kvaliteten på tillståndsprövningen. Lokalt beslutsfattande bör även kunna förkorta handläggningstiderna.

Enligt utredningen ska beslut om nekat tillstånd och beslut om återkallelse av tillstånd kunna överklagas. I betänkandet föreslås att beslut om tillstånd ska kunna förenas med villkor, men det framgår inte om sådana beslut ska kunna överklagas. Region Stockholm anser att även beslut förenade med villkor ska kunna överklagas.

Avsnitt 6 Förordnande som ordningsvakt

Krav för att förordnas som ordningsvakt

Region Stockholm tillstyrker att grundutbildningen för ordningsvakter utökas väsentligt. Det är av stor vikt att ordningsvakter har goda receptiva och kognitiva förmågor, varför det enligt regionen bör införas ett standardiserat begåvningstest likt det som används i antagningsprocessen till polisutbildningen.

Avsnitt 8 Ordningsvakters ingripande

Ordningsvakters befogenheter

Region Stockholm är i grunden positivt inställd till att ordningsvakter ges utökade befogenheter att utföra vissa uppgifter som i dag endast kan utföras av poliser, såsom att transportera omhändertagna personer,

kroppsvisitera personer i syfte att fastställa en gripen persons identitet samt förstöra beslagtagen alkohol av ringa värde.

Region Stockholm håller med om att ordningsvakter kan antas möta efterfrågan på högre lokal närvaro, som Polismyndigheten i det korta perspektivet kan ha svårt att möta. Samtidigt vill Region Stockholm understryka vikten av att antalet poliser i yttre tjänst anpassas för att möta samhällsutvecklingen. Ansvaret för den allmänna ordningen och tryggheten, och kostnaderna förknippade därmed, får inte förskjutas till kommuner och regioner eller bli otydligt.

I betänkandet hävdar utredningen att förslagen inte innebär att några krav riktas mot kommunerna eller att deras självbestämmande på annat sätt inskränks. Samtidigt konstaterar Region Stockholm att kommuner och regioner ofta är stora beställare av bevakningstjänster. I den mån Polismyndigheten ges utökade möjligheter att lämna över uppgifter som i dag utförs av poliser till ordningsvakter påverkar det givetvis även kommuner och regioner i egenskap av beställare av bevakningstjänster.

Om avsikten med utredningens förslag är att Polismyndigheten ska kunna ge bindande instruktioner till ordningsvakter om att till exempel transportera en omhändertagen person så kan det i förlängningen innebära att Region Stockholm och andra beställare i avtal med bevakningsföretagen behöver tillse att ordningsvakter har förutsättningar att utföra uppdrag som tilldelas av polisen. Det kan exempelvis handla om att ordningsvakterna behöver rätt utbildning och utrustning för att transportera omhändertagna personer samt att antalet ordningsvakter som är i tjänst behöver utökas så att resurser kan avvaras för transporter av omhändertagna.

Kostnaden för ordningsvakternas utökade uppdrag bedöms i slutändan komma att drabba kommuner, regioner och andra beställare av bevakningstjänster. I praktiken blir det såvitt får förstås indirekt fråga om nya obligatoriska uppgifter för de kommuner och regioner som använder ordningsvakter. Sådana obligatoriska uppgifter ska kommuner och regioner kompenseras för i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.

Om tanken i stället är att det helt och hållet ska överlämnas till beställaren av bevakningstjänster att avgöra vilka av de tillkommande befogenheterna som ska nyttjas behöver det förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Region Stockholm ser också gärna att en utredning initieras gällande hanteringen av vissa vanligt förekommande brottstyper såsom nedskräpning, skadegörelse och klotter. Det är brottstyper som påverkar tryggheten men som sällan utreds eller inte prioriteras, vilket leder till en sjunkande grad av anmälningsbenägenhet även om brotten fortsatt begås.

Ekonomiska konsekvenser

Regionens kostnader för bevakningstjänster förväntas fördyras med tanke på att utbildningen för ordningsvakter förlängs väsentligt och att kostnaden för det kan komma att övervältras på regionen som beställare av tjänster. I den mån förslagen om ordningsvakters tillkommande befogenheter innebär att Polismyndigheten kan ge bindande instruktioner till ordningsvakter om att exempelvis transportera en omhändertagen person så kan det i förlängningen innebära ökade kostnader för regionen som beställare då det i avtal med bevakningsföretag behöver säkerställas att förutsättningar finns för att ordningsvakter ska kunna utföra uppdrag som tilldelas av polisen.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Rickard Sundbom
Administrativ direktör

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av betänkandet Ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)
2. Trafiknämndens yttrande den 31 augusti 2021
3. Fastighets- och servicenämndens yttrande den 26 augusti 2021

Beslutsexpediering

1. Justitiedepartementet
2. Trafiknämnden
3. Fastighets- och servicenämnden

Sammanfattning

Utredningens uppdrag

Ordningsvaktsutredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av regelverket för ordningsvakter. Uppdraget har syftat till att modernisera och effektivisera regelverket och anpassa det till dagens förhållanden. I uppdraget har ingått att överväga bl.a. för vilka ändamål ordningshållning bör kunna utföras av ordningsvakter, på vilket sätt Polismyndigheten ska utöva kontroll och ledning över ordningsvakternas verksamhet, om det finns ytterligare uppgifter i ordningshållningen som en ordningsvakt bör kunna utföra samt hur reglerna för ordningsvakternas utbildning bör utformas.

Utredningen har också haft i uppdrag att se över vissa frågor kring lämplighetsprövningen av personal hos auktoriserade bevakningsföretag.

En ny lag om ordningsvakter

Ordningsvakternas roll i samhället har förändrats under senare år. Behovet av personer med uppgift att bistå Polismyndigheten i arbetet med att upprätthålla allmän ordning har ökat och ordningsvakter finns nu på fler platser än tidigare. Kriminalpolitiska och brottsförebyggande frågor står mer i fokus nu än tidigare när det gäller samhällets insatser mot brott. Det finns en större förväntan på att brott ska förebyggas. Ökade förväntningar på trygghet i samhället gör också att det ställs högre krav på närvaro från både polismän och annan uniformerad personal.

Allt fler kommuner har under de senaste åren mött utmaningar när det gäller ordningsstörningar och otrygghet. Förklaringarna är bl.a. en förändrad demografi och växande utanförskapsområden som har lett till omfattande ordningsproblem. Samhällsförändringarna har

i sin tur lett till en ökad efterfrågan från både kommuner, regioner och privata aktörer på att använda ordningsvakter för att främja trygghet och förebygga brott.

Ordningsvakter har en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet. De kan på flera sätt, t.ex. genom att ingripa i ett tidigt skede vid ordningsstörningar eller genom att rapportera händelser och iakttagelser till polisen, medverka till att brott förebyggs och motverkas. Ordningsvakter kan också, genom sin närvaro på platser där allmänheten vistas, bidra till att upptäcktsrisken för brott ökar och således utföra brottsförebyggande insatser.

Samhällets behov av att kunna använda ordningsvakter för dessa ändamål har inte fullt ut kunnat mötas inom ramen för det gällande regelverket. Utredningen föreslår därför en ny lag och förordning i syfte att skapa bättre förutsättningar för en mer flexibel och ökad användning av ordningsvakter.

Det är Polismyndigheten som har huvudansvaret för att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten. För att åstadkomma en effektiv och rättssäker ordningshållning är det viktigt att reglerna om ordningsvakters arbete och tjänstgöringsområden utformas med beaktande av att ordningsvakternas verksamhet ska ske under ledning av Polismyndigheten.

Tillstånd att använda ordningsvakter

En fråga som har aktualiserats återkommande under de senaste åren är om ordningsvakter kan användas på ett bättre sätt än vad den nuvarande lagen medger för att tillgodose samhällets behov av trygghet och ordning på allmän plats. Den nuvarande lagen om ordningsvakter är inte anpassad för de krav olika aktörer ställer på att kunna använda ordningsvakter. Det finns även en osäkerhet om hur stora geografiska områden Polismyndigheten får förordna ordningsvakter för och i övrigt hur lagen ska tillämpas. Reglerna om användningen av ordningsvakter bör därför ändras på ett sådant sätt att de bättre motsvarar dagens krav.

Utredningen föreslår att ordningsvakter ska få användas om det finns ett beslut om tillstånd att använda ordningsvakter eller om det följer av lag eller annan författning. Utredningens förslag innebär att tillstånd att använda ordningsvakter får meddelas om det finns ett

behov av sådan användning och det är ändamålsenligt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt främja trygghet på den plats, inom det område eller i den verksamhet som ansökan avser. Ett beslut om tillstånd ska kunna förenas med villkor och ska meddelas för viss tid.

Ett beslut om tillstånd får återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre är uppfyllda, eller det annars finns särskilda skäl för återkallelse.

Tillstånd ska inte krävas för användning av ordningsvakter vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som avses i 2 kap. ordningslagen , eller lokaler eller utrymmen där alkoholdrycker serveras till allmänheten med tillstånd enligt 8 kap. alkohollagen , om villkor om sådan användning redan föreskrivits med anledning av ett beslut som har meddelats enligt dessa lagar. Tillstånd krävs inte heller för Polismyndighetens användning av ordningsvakter i myndighetens egen verksamhet.

Polisens ledning och kontroll

Det förhållandet att ordningsvakter verkar under vitt skilda anställnings- och uppdragsförhållanden innebär särskilda utmaningar för såväl Polismyndigheten som den enskilda polismannen i yttre tjänst när det gäller att utöva ledning och kontroll över ordningsvakternas arbete.

Möjligheten till en effektiv ledning och kontroll av ordningsvakterna inom ett tjänstgöringsområde ska vara avgörande för bedömningen av om tillstånd att använda ordningsvakter ska ges. Polisens möjlighet till ledning och kontroll bör även påverka bedömningen av vilka villkor som ska finnas i beslutet om tillstånd. På platser där det finns ett väl utvecklat samarbete mellan Polismyndigheten, ordningsvakter och andra lokala aktörer kan därmed en mer omfattande användning av ordningsvakter tillåtas än på platser utan ett sådant samarbete.

För att se till att samverkan kommer till stånd även på de platser där detta saknas i dag bör Polismyndigheten ha en plan för samverkan som ett led i ledningen och kontrollen av ordningsvakter. Planen bör slå fast en lägsta nivå för samverkan samt ange de yttre ramarna för samverkan mellan Polismyndigheten, ordningsvakterna och övriga

aktörer. Ordningsvakter bör vidare kunna ges tillgång till Polismyndighetens kommunikationssystem i vissa fall.

En stärkt ordningsvaktsutbildning

Den användning av ordningsvakter som sker för närvarande ställer stora krav på ordningsvakternas personliga lämplighet, kunskap och förmåga att hantera komplexa situationer. En gedigen lämplighetsprövning och utbildning är av betydelse för att upprätthålla förtroendet för ordningsvakterna som yrkeskår. Det finns dock mycket som talar för att den nuvarande ordningsvaktsutbildningen inte är tillräckligt omfattande för att ge ordningsvakterna de kunskaper och färdigheter som de behöver för att klara sina allt mer komplexa uppgifter. Det finns mot denna bakgrund skäl att förstärka ordningsvakternas utbildning och att upprätthålla högt ställda krav på lämplighet inför förordnandet av en ordningsvakt.

Den nuvarande ordningsvaktsutbildningen behöver således stärkas för att möta de krav som ställs på en ordningsvakt. Vidare bör utbildningen tillföras vissa moment. Enligt utredningens förslag ska ordningsvakter få vissa ytterligare uppgifter. Detta förutsätter att ordningsvakten också får utbildning när det gäller de nya uppgifterna.

Utredningen föreslår att ordningsvaktsutbildningen bör utökas från 80 timmar till minst 160 timmar. För närvarande är ordningsvaktsutbildningen avgiftsfinansierad och deltagarna förväntas att betala en kostnad för utbildningen som ger Polismyndigheten full kostnadstäckning. Utredningen föreslår att den som vill genomgå utbildningen även fortsättningsvis ska betala en avgift för detta. Kostnaden för utbildningen bör dock delvis finansieras med allmänna medel och dessutom bör utbildningen berättiga till studiemedel.

Ordningsvakters ingripanden

Ordningsvakter utgör ett viktigt komplement till polismän på så sätt att de bistår polisen i dess arbete med att upprätthålla allmän ordning. Polismyndigheten har vid verksamhetsanalys av sin kärnverksamhet angett att polismän som kan tjänstgöra i yttre tjänst kommer att vara den mest knappa resursen under de kommande åren och att Polismyndigheten behöver identifiera aktiviteter som frigör poli-

siära resurser. En av de åtgärder som anges som exempel är att hushålla med polismän för de tjänster där polisiär kompetens är oundgänglig. Polismyndigheten har pekat ut ordningsvakter som en viktig resurs för att komplettera och avlasta polisen i polisens ordningsupprätthållande och trygghetsskapande arbete.

Ordningsvakter har tilldelats vissa befogenheter för att kunna genomföra sina uppgifter. Detta innebär att ordningsvakter har möjlighet att vidta åtgärder som normalt sett är förbehållna poliser. Exempelvis har ordningsvakter rätt att i vissa fall avvisa eller omhänderta personer samt att beslagta alkohol.

För att ordningsvakter ska kunna bistå och avlasta Polismyndigheten i än större utsträckning föreslår utredningen att de ska tillföras några ytterligare uppgifter. En ordningsvakt får, som ovan anges, omhänderta personer under vissa omständigheter men får inte transportera den omhändertagne. Det har visat sig vara mycket tids- och resurskrävande för Polismyndigheten att överta frihetsberövandet från ordningsvakten och transportera den omhändertagne till sjukhus, tillnyktringsenhet eller till polisstation i de fall detta blir aktuellt. Den omhändertagne kan dessutom komma att tillbringa lång tid i en mycket utsatt situation i väntan på att polismän ska komma till platsen. Mot bakgrund av detta föreslår utredningen att Polismyndigheten ska få överlämna till en ordningsvakt att transportera den omhändertagne till en plats som Polismyndigheten anger, om det är lämpligt med hänsyn till den omhändertagne och omständigheterna i övrigt.

Därutöver föreslår utredningen att ordningsvakter ska få utökade befogenheter. En ordningsvakt som med laga stöd griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon i anslutning till ingripandet ska enligt gällande bestämmelser vänta på platsen tills en polisman kommer och fastställer personens identitet. I likhet med omhändertaganden medför detta ofta långa väntetider för både den enskilde och ordningsvakten och åtgärden är dessutom resurskrävande för Polismyndigheten. I betänkandet föreslås att en ordningsvakt i dessa fall inte ska behöva vänta på en polisman utan själv kunna kroppsvisitera den gripne i den utsträckning som är nödvändig för att hans eller hennes identitet ska kunna fastställas.

Även i fall där en ordningsvakt har omhändertagit alkohol av ringa värde måste ordningsvakten i dag vänta på att en polisman kommer till platsen och förstör alkoholen. Denna väntan är resurskrävande

för både ordningsvakten och polisen. I betänkandet föreslås därför att ordningsvakter ska ges befogenhet att förstöra beslagtagen alkohol av ringa värde.

Krav för godkännande av personal hos auktoriserade bevakningsföretag

All personal hos ett auktoriserat bevakningsföretag ska vara godkänd vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Flera av arbetsuppgifterna i ett bevakningsföretag syftar till att öka tryggheten i samhället, kontrollera att regler efterlevs samt förebygga brott och andra överträdelser av författningar. Mot den bakgrunden framstår det som naturligt att personal i bevakningsföretag kontrolleras för att säkerställa att personalen är lämplig för sådana uppgifter. Kontrollen bör vidare utföras för att säkerställa att uppdragen utförs på ett seriöst sätt.

Godkännandeprövningen utförs av länsstyrelsen. För närvarande sker en godkännandeprövning av anställda i bevakningsföretag som grundas bl.a. på inhämtande av uppgifter ur belastningsregistret, misstankeregistret och uppgifter som behandlas hos Säkerhetspolisen med stöd av lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område eller lagen om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Säkerhetspolisen gör dock enbart slagningar i sina egna uppgiftssamlingar som i princip enbart innehåller sådana personuppgifter Säkerhetspolisen behöver för verksamhetsområdena kontraterrorism, kontraspionage, personskydd, säkerhetsskydd, författningsskydd och icke-spridning. Några uppgifter som motsvarar de som Polismyndigheten behandlar i sina uppgiftssamlingar om exempelvis kopplingar till organiserad brottslighet framkommer normalt sett inte.

Enligt tidigare gällande reglering torde en kontroll av medborgerlig pålitlighet ha motsvarat vad som nu kallas säkerhetsprövning men den godkännandeprövning som görs i dag uppfyller inte de krav som ställs på en säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen. Begreppet medborgerlig pålitlighet används inte längre i säkerhetsskyddslagstiftningen och det framstår dessutom som svårtolkat.

Den ordning som gäller för anställda i bevakningsföretag ligger inte heller i linje med den gällande ordningen enligt säkerhetsskydds-

lagen som bygger på att enbart personer som deltar i säkerhetskänslig verksamhet ska säkerhetsprövas. Många anställda vid auktoriserade bevakningsföretag deltar inte i säkerhetskänslig verksamhet.

Utredningen föreslår därför att kravet på registerkontroll enligt säkerhetsskyddslagen vid prövning av anställda i bevakningsföretag ska tas bort. Länsstyrelsen ska i stället ges möjlighet att inför godkännandeprövningen begära ett yttrande hos Polismyndigheten rörande sökanden.

Länsstyrelsens godkännandeprövning ska, enligt förordningen om bevakningsföretag slutföras inom två veckor, om inte särskilda skäl föranleder annat. Tidsfristen leder till en risk för att ärenden, som av sakliga skäl borde prioriteras, får stå tillbaka och att andra brådskande ärenden kan komma att drabbas av tidsutdräkt för att de i förordningen angivna tidsfristerna ska kunna hållas.

Utredningen föreslår därför att tidsfristen för godkännandeprövningen i förordningen om bevakningsföretag ska tas bort och ersättas med ett krav på att prövningen ska göras skyndsamt.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Enligt utredningens förslag ska en ny ordningsvaktslag och en ny ordningsvaktsförordning träda i kraft den 1 juli 2023. Genom den nya lagen och förordningen upphävs lagen (1980:578) om ordningsvakter och ordningsvaktsförordningen (1980:589).

Ett beslut om återkallelse eller avstängning som har meddelats före ikraftträdandet ska gälla även därefter. Vid prövning efter överklagande av sådana beslut ska den upphävda lagen fortfarande tillämpas. Ett förordnande som ordningsvakt som har meddelats före ikraftträdandet ska gälla även därefter med de begränsningar som följer av det, enligt den upphävda lagen, utfärdade förordandet. Förordnandet upphör dock att gälla vid utgången av år 2024, om det inte dessförinnan har återkallats eller annars upphört att gälla.

Vad gäller förslagen till ändring i lagen om bevakningsföretagen och förordningen om bevakningsföretag föreslås även dessa träda i kraft den 1 juli 2023. Äldre bestämmelser ska alltjämt tillämpas på godkännanden av personal i bevakningsföretag som meddelats före ikraftträdandet.

Även övriga författningsändringar som utredningen föreslår ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Region Stockholm
Trafiknämnden

PROTOKOLLSUTDRAG

Nr 8/2021

Sammanträdesdatum
2021-08-31

Datum för justering: 2021-08-31
Datum för anslag: 2021-09-01

Kristoffer Tamsons (M)
Jens Sjöström (S)

---

§ 165

Yttrande över remiss avseende betänkandet om en ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)
(TN 2021-0703)

I ärendet förelåg tjänsteutlåtande daterat den 25 augusti 2021 från förvaltningschefen för trafikförvaltningen.

BESLUT

Trafiknämnden beslutade följande.

1. Förvaltningschefens förslag till yttrande godkänns och översänds till regionledningskontoret.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

UTTALANDE

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna ett särskilt uttalande (bilaga 16).

V-ledamöterna lät till protokollet anteckna ett särskilt uttalande (bilaga 17).

SD-ledamoten lät till protokollet anteckna ett särskilt uttalande (bilaga 18).

EXPEDIERAS TILL

Regionledningskontoret

Vid protokollet
Karoline Sandar

SÄRSKILT UTTALANDE
2021-08-31

TN 2021-0703

Socialdemokraterna
I STOCKHOLMSREGIONEN

Trafiknämnden
Ärende 26

Yttrande avseende betänkandet om en ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Vi socialdemokrater är glada över mycket i detta betänkande. Alla ska kunna känna sig trygga när de färdas i kollektivtrafiken. Som resenär ska du kunna lita på att alla aktörer och personal som har till uppgift att upprätthålla ordning och trygghet inom kollektivtrafiken har utbildning och lämplighet för att göra detta på ett korrekt sätt. Som anställd ska du kunna lita på att arbetsgivaren ger dig förutsättningar att göra ett bra jobb.

Att vara ordningsvakt är ett svårt, utsatt och viktigt yrke. Ordningsvakter behöver dagligen fatta svåra beslut i pressade situationer och med befogenheter som annars endast innehas av poliser. Det ställer stora krav på den personliga lämpligheten hos dem som utövar det. Vi är glada över att utbildningen föreslås förlängas. Vi har länge krävt att Region Stockholm ska genomföra en längre kompletterande utbildning genomförs för ordningsvakter som ska verka inom Region Stockholms verksamheter. Den endagsutbildning som idag finns är inte tillräcklig. Att grundutbildningen föreslås förlängas är bra men oavsett det är det upp till regionen att säkerställa att vi genomför och kravställer den utbildningsnivå som vi ser att ordningsvakterna som verkar i vår verksamhet behöver.

Vi anser att regionen bör säkerställa att det bedrivs regelbunden kompetensutveckling för yrkesverksamma ordningsvakter. Till detta hör även löpande normutbildning och värdegrundsarbete både inom organisationen och mellan aktörerna inom kollektivtrafiken för att se till att all personal som verkar på uppdrag av SL bemöter resenärer med ett sammanhållet och professionellt sätt. Därutöver ser vi att det finns anledning att höja minimibemanningen för att minska risken för farliga och pressade situationer för såväl resenärer som ordningsvakter.

Socialdemokraterna anser sedan tidigare att SL:s biljettkontroll bör bedrivas i egen regi då det rör sig om en strategiskt viktig verksamhet som är beroende av allmänhetens förtroende. Samma förutsättningar gäller för ordningsvaktsverksamheten som är helt beroende av resenärernas förtroende för att fungera. Till detta kommer att samspelet med biljettkontrollanterna är en viktig del av arbetet. Vi vill därför utreda att ta tillbaka ordningsvakterna i egen regi.

Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE
2021-08-31

TN 2021-0703

Trafiknämnden
Ärende 26

Vänsterpartiet

Yttrande avseende betänkandet om en ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Vänsterpartiet är generellt positiva till flera av utredningens förslag men anser att hela den privata bevakningsbranschen bör genomlysas på ett djupare sätt än vad utredningen gjort. En utredning behöver även göras med fokus på att se över om bevakningsbranschens uppgifter på sikt ska förstatligas.

Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över den privata bevakningsbranschen, dels för att kartlägga omfattningen av kommuners och regioners användning av tjänsterna, dels för att se över möjligheten att bedriva dylika bevakningstjänster i statlig regi.

Fördubblingen av utbildningen för ordningsvakter från 80 till 160 timmar är ett steg i rätt riktning men vi vill att det ska krävas ännu längre utbildning. I väntan på ett eventuellt förstatligande av branschen anser vi att regionen bör tillfredsställa behovet av ordningsvakter med att organisera dem i egen regi. Regionen skulle därmed kunna säkerställa en bra arbetsmiljö och bra arbetsvillkor, samt en breddning av rekryteringsbasen.

SÄRSKILT UTTALANDE
2021-08-31

TN 2021-0703

Trafiknämnden
26

Sverigedemokraterna
Region Stockholm

Yttrande över remiss avseende Betänkandet om en ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Sverigedemokraterna tycker att det är positivt att regeringen ser över den nuvarande lagen om ordningsvakter. Vi anser att anser att remissen har ett bra innehåll i det stora hela och håller med Trafikförvaltningens yttrande i stora drag. Särskilt viktigt är det att ordningsvakter nu föreslås också verka *för säkerheten och främjandet av trygghet.*

En aspekt som däremot inte tas upp är problematiken kring att under de senaste åren har polisens närvaro minskat drastiskt i kollektivtrafiken. Speciellt efter tunnelbanepolisen lades ner. Detta har lett till att SL:s väktare, ordningsvakter och trygghetsvärdar har blivit nödgade att ta över mycket av polisens roll i kollektivtrafiken. De har fått ta ett stort ansvar i att stävja det ökade våldet och antalet brott i anslutning till kollektivtrafiken.

För att fortsatt ha möjlighet att upprätthålla ordningen behöver deras befogenheter öka. Regionen bör därför uppmana regeringen att se till att de får tillstånd att använda OC-spray, fotfängsel och spotthuva. Dessa hjälpmedel kan underlätta för ordningsvakterna i deras vardag och för att klara av sitt nuvarande och kommande uppdrag i fall remissens förslag blir lag.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-08-25

Ärende
TN 2021-0703

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Handläggare
Jens Plambeck
08-123 316 51
jens.plambeck@sll.se

Trafiknämnden
2021-08-31, punkt 26

Yttrande över remiss avseende Betänkandet om en ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Ärendebeskrivning

Rotel I har lämnat utredningen om en ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38) *Betänkandet En ny lag om ordningsvakter* till trafiknämnden för yttrande senast den 27 augusti 2021.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande samt nedanstående underlag.

- Remiss - Betänkandet om en ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38) inkommen till trafiknämnden den 10 juni 2021.

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta följande.

1. Föreliggande förslag till yttrande över remissen godkänns och översänds till regionledningskontoret.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Förslag och motivering

Bakgrund

Trafikförvaltningen svarar på ovan nämnda remiss utifrån uppdraget som regional kollektivtrafikmyndighet samt utvecklare och beställare av den samhällsbetalda allmänna och särskilda kollektivtrafiken i Region Stockholm.

Regeringen beslutade den 21 november 2019 att tillkalla en utredning genom att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av regelverket för ordningsvakter, *Lag (1980:578)*. Utredningen presenterade sin rapport till Regeringen den 21 maj 2021. Förslaget har därefter remitterats för yttrande till olika instanser där Region Stockholm är en instans.

Syftet med utredningen var att modernisera och effektivisera regelverket och anpassa det till dagens förhållanden. Utredningen har också sett över vissa frågor till lämplighetsprövningen av personal hos auktoriserade bevakningsföretag.

Utredningen har bland annat sett över följande frågor:

- analysera för vilka ändamål och vid vilka platser ordningshållning bör kunna utföras av ordningsvakter,
- analysera på vilket sätt Polismyndigheten ska utöva kontroll och ledning över ordningsvakternas verksamhet,
- undersöka om det finns ytterligare uppgifter i ordningshållningen som en ordningsvakt bör kunna utföra,
- analysera hur reglerna för ordningsvakternas utbildning, när det gäller såväl omfattning som övergripande innehåll, bör utformas,
- analysera vilka krav som ska ställas för att godkännas för anställning i auktoriserade bevakningsföretag, och
- lämna nödvändiga författningsförslag

Region Stockholm är en stor beställare av ordningsvakter inom kollektivtrafiken och blir berörda av detta förslag på lagförändring inom flera områden. Trafikförvaltningen genomför under sommar och höst år 2021 en upphandling av ordningsvaktstjänster inom regionens kollektivtrafik då nuvarande avtal löper ut år 2022. Den nya lagen och förordningen om ordningsvakter träder i kraft den 1 juli 2023. Detta innebär att det finns vissa risker kopplat till eventuell ny lagstiftning som kommer att påverka och måste hanteras under kommande avtal avseende ordningsvaktstjänster.

Inför denna upphandling av ordningsvakter har trafikförvaltningen genomfört en omfattande planeringsstudie/utredning. Volymen av ordningsvakter bedöms uppgå till ca 400 000 timmar per år som innebär ca 350-400 anställda ordningsvakter. Denna volym medför att trafikförvaltningen är en av Sveriges största beställare av ordningsvaktstjänster.

Flera av områdena i lagförslaget kan komma att påverka framtida behov av ordningsvakter i kollektivtrafiken.

Överväganden och motivering
Trafikförvaltningen är överlag positiva till förslaget om ny lag för ordningsvakter då lagen i sig är föråldrad och har ett stort behov av förtydliganden och förnyelser som mer möter dagens samhälle än nuvarande lagstiftning. I trafikförvaltningens yttrande har bedömningar samt risker identifieras som närmare förtydligas nedan:

Förslag till lag om ordningsvakter (LOV 1980:578)
Trafikförvaltningens bedömning är att denna lagstiftning idag är föråldrad och att samhället har förändrats genom åren och därmed även ordningsvakternas roll. Ordningsvakterna har idag i sin yrkesutövning ett större brottsförebyggande uppdrag än tidigare.

De mest betydande förslagen för trafikförvaltningen till förändringarna i lag om ordningsvakter är:

- Att ordningsvakterna ska, förutom att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen, även föreslås verka för *säkerheten och främjandet av tryggheten*.
  Denna komplettering ser trafikförvaltningen mycket positivt på, eftersom uppdraget för ordningsvakterna i regionens kollektivtrafik är att se till att resenärer och personal känner sig säkra och trygga.

- Lagförändringsförslaget innebär att vid ansökan om tillstånd för ordningsvakter i och i angränsning till kollektivtrafiken ges trafikförvaltningen större möjligheteter att få beviljat tillstånd för användandet av ordningsvakter på platser även i ett förebyggande syfte. Det förebyggande arbetet innebär att ordningsproblem kan minimeras och brott kan förebyggas och motverkas, vilket leder till att den upplevda tryggheten ökar.

- Utökad samverkan mellan polis och ordningsvakter anser trafikförvaltningen vara fördelaktigt för det gemensamma arbetet inom regionen med att förebygga och minska brott och ordningsstörningar.

- Trafikförvaltningen har inga övriga synpunkter gällande förslaget till lag om ordningsvakter.

Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m.
Ordningsvakter har befogenheter att beslagta alkoholhaltiga drycker och därefter överlämna dessa till polis.
Genom det nya förslaget vill utredningen förenkla hanteringen av beslag genom att:

- Ge ordningsvakten befogenhet att förverka beslaget på plats istället för att invänta och överlämna beslag till polis.
  Generellt anser trafikförvaltningen att förslaget är bra eftersom beslag idag sällan är logistiskt hanterbart då polis måste komma på plats och ta över beslaget och nuvarande process är både tidskrävande och omständlig.

- Trafikförvaltningens ordningsvakter arbetar i en publik miljö både på stationer och ombord på fordon, och förslaget innebär att trafikförvaltningen måste ta fram tydliga rutiner för hur de beslagtagna dryckerna ska förverkas. Hänsyn måste tas om hur detta kan påverka resenärsupplevelsen som helhet om alkoholhaltiga drycker förverkas direkt i angränsning till station och fordon. Vidare behöver trafikförvaltningen utreda hur förverkandet ska ske inom kollektivtrafiken sett ur ett miljö- och renhållningsperspektiv.

Förslag till lag om ändring i lagen (1974:191) om bevakningsföretag
Trafikförvaltningen anser att förtydligandet om den förstärkta lämplighetsprövningen är positiv och helt i linje med trafikförvaltningens säkerhetsskyddsföreskrifter.

Förslag till lag om ändring i lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.

- Förslaget innebär att ordningsvakter, om det är lämpligt för den omhändertagna och omständigheterna i övrigt, ska ges möjlighet att få utökad befogenhet att på polisens begäran kunna transportera en omhändertagen person till en plats polis anger.

- Vid omhändertagande av person idag så inväntar ordningsvakt polis som övertar ansvaret för den omhändertagna. Det är ofta väntetider innan polis kommer på plats, vilket inte är gynnsamt för någon part då en skyndsam hantering är att föredra. Vidare så medför väntetiderna på polis att ordningsvakterna under den tiden inte finns tillgängliga för resenärer och personal i kollektivtrafiken vilket inte gynnar trygghetsarbetet.

- Trafikförvaltningen är generellt positiv till förslaget ur ett större samhällsperspektiv då förslaget avlastar polisen. Om polismyndigheten lämnar över uppdraget till ordningsvakterna att transportera omhändertagna till annan instans innebär det att Region Stockholms uppdrag att tillhandahålla ordningsvakter i kollektivtrafiken förändras avsevärt. Trafikförvaltningen förutsätter att detta uppdrag hanteras i särskild ordning där ansvar, risker, kostnader regleras mellan polismyndigheten och övriga organisationer/myndigheter.

- En djupare utredning föreslås ske innan lagförslaget genomförs där även andra alternativ kan utredas för att finna bästa samhällsnyttan.

- Trafikförvaltningens bedömning är att detta lagförslag inte är i linje med det trygghetsuppdrag trafikförvaltningen har idag. Denna bedömning baseras på att kollektivtrafikens ordningsvakter behövs i resenärsmiljön och inte på andra uppdrag utanför kollektivtrafiken. Förslaget kommer även att medföra ökade kostnader för trafikförvaltningen för hantering av transporter, exempelvis genom införskaffande av lämpliga fordon, skyddsutrustning, underhåll av fordon och utbildning av personal. Uppdraget kommer även att ta fler timmar i anspråk av ordningsvakterna, vilket medför extra kostnader, eftersom transporttiden samt tiden för mottagande hos annan instans kommer tillkomma. Idag är väntetiden vid överlämning av omhändertagen person till polisen i genomsnitt ca 58 minuter per ärende.

- Nuvarande volym av upphandlade ordningsvakter är inte anpassat för detta utökade uppdrag. Ordningsvakternas synlighet och tillgänglighet kommer att minska i kollektivtrafiken och riskerar därmed att påverka tryggheten negativt.

- I nuvarande avtal avseende ordningsvakter finns det begränsade möjligheter för att hantera de transporter som lagförslaget föreslår.

Detta kan innebära att ny separat upphandling måste ske alternativt tilläggsavtal tecknas. Det skulle medföra ökade kostnader för trafikförvaltningen.

Ordningsvakterna hanterar årligen totalt ca 5000 omhändertagna personer enligt lagen om berusade (LOB) inom kollektivtrafiken, och därmed innebär lagförslaget stora förändringar för trafikförvaltningen. Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

- Förslaget innebär att ordningsvakter ska få utökad befogenhet att på polisens begäran kunna transportera en omhändertagen person med anledning av ordningsstörande beteende (§13 polislagen) till en plats polis anger. Antal ingripanden av detta slag av trafikförvaltningens ordningsvakter är ca 900 stycken årligen.

- Förslaget innebär även att utöka ordningsvakternas befogenheter (enligt §19 polislagen) gällande kroppsvisitering för att kunna identifiera den omhändertagne eller på annat sätt frihetsberövade personen. Denna utökade befogenhet är generellt bra, men det är viktigt att säkerställa personens integritet och att föreskrifter efterlevs och inte missbrukas.

Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)
Detta förslag till lagändring gäller allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.
Trafikförvaltningen berörs inte utav denna förändring.

Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)
Detta förslag till lagändring gäller krogar och restauranger
Trafikförvaltningen berörs inte utav denna förändring

Förslag till förordning om ordningsvakter

Tillstånd

- Detta förslag innehåller kompletterade bestämmelser till lagen om ordningsvakter. Utredningen föreslår att även organisationer kan ansöka om tillstånd att använda ordningsvakter genom kraven att ange organisationsnummer, platser och verksamhet i ansökan. Detta är en viktig förändring för trafikförvaltningen.

- Förändringen i förordningen möjliggör för trafikförvaltningen att som organisation kunna ansöka om tillstånd för att använda

ordningsvakter på platser där trafikförvaltningen bedömer att ordningsvakter gör mest nytta och där behoven är som störst.

- Idag är kravet att endast en enskild ordningsvakt kan ansöka om tillstånd och att platsen historiskt sett ska ha kända ordningsproblem som ska kunna styrkas med statistik. Trafikförvaltningen anser att denna del av förordningen är föråldrad och att den inte motsvarar samhällets utveckling, regionens och kollektivtrafikens behov.

- Målet för trafikförvaltningen är att öka den upplevda tryggheten i kollektivtrafiken genom att arbeta förebyggande för att kunna minska brott och ordningsstörningar. Trafikförvaltningen ser ett behov av att kunna ansöka om ett generellt tillstånd för användning av ordningsvakter inom kollektivtrafikens samtliga trafikslag (sjö-, spår- och busstrafik) samt dess närliggande intressesfär (exempelvis bryggor/kajer, depåer, gångtunnlar, bussterminaler).

Utbildning

- Trafikförvaltningen välkomnar förslaget på utökad grundutbildning för ordningsvakter från dagens 80 timmar till 160 timmar. Ökad kompetens hos ordningsvakterna medför ökad kvalitet tjänsteutövningen som krävs för de ökade befogenheterna enligt lagförslaget.

Trafikförvaltningen har inga övriga kommentarer till förändringar i denna förordning.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1989:149) om bevakningsföretag

Trafikförvaltningen anser att förtydligandet i förordningen om den förstärkta godkännandesprövningen är positiv och helt i linje med trafikförvaltningens säkerhetsskyddsföreskrifter.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-08-25

Ärende
TN 2021-0703

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare.
Trafikförvaltningen är positivt inställd till polisens utökade ansvar och uppföljning i denna förordning för hantering av brott begångna av ordningsvakter och polis.

Summering av Trafikförvaltningens bedömning:

Lagförslag		Trafikförvaltningen bedömning
Förslag till lag om ordningsvakter (LOV 1980:578)		**Positivt.** Mer flexibla förordnande områden och bedömningen görs även utifrån ett säkerhets- och trygghetsperspektivet i tillägg till upprätthållande av ordning.
Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m.		**Positivt** – Effektivare hantering **Negativt** – Identifierade risker finns.
Förslag till lag om ändring i lagen (1974:191) om bevakningsföretag		Förslaget är i linje med trafikförvaltningens säkerhetsskyddsföreskrifter.
Förslag till lag om ändring i lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.		**Positivt** – Effektivare hantering. **Negativt** – Identifierade risker finns. Vidare utredning krävs. Transporterna kommer medföra ökande kostnader.
Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)		**Positivt** – Effektivare hantering och möjlighet till identifiering. **Negativt** – Identifierade risker finns. Vidare utredning krävs. Transporterna kommer medföra ökande kostnader.
Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)		Inga kommentarer
Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)		Inga kommentarer
Förslag till förordning om ordningsvakter		**Positivt** – Tillståndsförfarandet innefattar i förslag att organisationer även kan söka tillstånd. Utökning av utbildning timmar för ordningsvakter
Förslag till förordning om ändring i förordningen (1989:149) om bevakningsföretag		**Positivt** – Trafikförvaltningen är positiv till förslaget i förordningen

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare.		**Positivt** – Brott som begås av ordningsvakt utreds motsvarande som polis av särskilda utredare inom polismyndigheten

Trafikförvaltningen vill även skicka med följande önskemål om tillägg till utredningen gällande förslaget till ny lagstiftning för ordningsvakter. Trafikförvaltningen anser att punkterna nedan är av stor vikt för kollektivtrafiken och bör utredas vidare:

- Tillstånd att utföra ordningsbot för ordningsvakter inom kollektivtrafiken vid brott mot ordningslagen 4 kap§4 - 6§, exempelvis:
  - skaffa sig tillträde till område innanför ingångsspärren utan att kunna uppvisa giltigt färdbevis,
  - förtäring av alkohol
  - nedskräpning
  - spårbeträdande
  - rökning inom trafikföretagets område

Ekonomiska konsekvenser

Trafikförvaltningen har svårigheter att göra en fullständig ekonomisk konsekvensanalys utan att genomföra en fördjupad utredning men har i detta yttrande identifierat troliga kostnadsdrivande faktorer.
Beroende på ambitionsnivån utifrån förslaget på ny lag om ordningsvakter kan trafikförvaltningen redan idag se behov av ekonomiska och personella resurser och kompetenser som trafikförvaltningen och dess upphandlade leverantörer av ordningsvakter för närvarande inte besitter fullt ut.

Lagförslag	Kostnadsdrivande
Transport av frihetsberövade	• Utökade ordningsvaktsresurser och transportfordon • Anpassa fordon för ökad säkerhet och skyddsutrustning • Kompletterande utbildning • Ökad administration genom krav på ny upphandling alternativt tilläggsavtal samt utökade utredningar.

Förverkande av alkohol	• Framtagande av nya rutiner • Möjliga platser för förverkandet av alkohol • Resurser för renhållning och bortforsling
Utökad grundutbildning	• Medför ökade kostnader för trafikförvaltningen och dess leverantörer

Trafikförvaltningen har även identifierat kostnadsvinster i administrationskostnader genom möjligheten av det föreslagna förenklade tillståndsansökningsförfarandet gällande förordnande för platser där ordningsvakter får verka och för främjande av tryggheten.

Riskbedömning

Lagförslag	Identifierade risker är:
Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m.	• Miljö och renhållningsperspektiv • Medel för utökad renhållning och bortforsling saknas • Rutiner saknas
Förslag till lag om ändring i lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.	• Medel saknas för utökat uppdrag • Förlust av bevakningstid i kollektivtrafiken • Medföra att trafikförvaltningens trygghetsmål inte uppnås
Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)	• Medel saknas för utökat uppdrag • Förlust av bevakningstid i kollektivtrafiken • Medföra att trafikförvaltningens trygghetsmål inte uppnås

Konsekvenser för miljön

Trafikförvaltningens miljöarbete ska vara anpassat till Region Stockholms för var tid gällande miljöprogram. Trafikförvaltningens har i yttrandet identifierat några möjliga miljökonsekvenser angående utökad fordonspark samt förverkande av alkoholhaltiga drycker.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-08-25

Ärende
TN 2021-0703

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Sociala konsekvenser
De sociala konsekvenser som trafikförvaltningen har identifierat är att synliga och tillgängliga ordningsvakter i och i angränsning till kollektivtrafiken inom hela Region Stockholm ökar den upplevda tryggheten för resenärerna, vilket delvis påverkar deras benägenhet att välja kollektivtrafik som transportmedel.

Lagförslaget om fördubblad grund utbildning av ordningsvakterna kommer att öka kvaliteten i det trygghetsskapande arbetet och därmed bidra till att öka tryggheten i samhället i stort.

Expedieras till

Ärendet skickas vidare till regionledningskontoret.

David Lagneholm
Förvaltningschef

Jens Plambeck
Chef Strategisk utveckling

§ 109
Yttrande över remiss betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

FSN 2021-0298

Ärendebeskrivning
Fastighets- och servicenämnden har beretts möjlighet att yttra sig över ordningsvaktsutredningens betänkande En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38). Betänkandet syftar i huvudsak till att reformera och anpassa nyttjandet av ordningsvakter efter dagens situation i samhället.

Beslutsunderlag
Förvaltningschefernas tjänsteutlåtande den 29 juni 2021
Sammanfattning av betänkande från ordningsvaktsutredningen En ny lag om ordningsvakter m.m (SOU 2021:38)
Remiss Betänkande En ny lag om ordningsvakter m.m (RS 2021-0535)

Yrkanden Charlotte Broberg (M) yrkar bifall till förvaltningschefens tjänsteutlåtande.

Beslut
Fastighets- och servicenämnden beslutar följande:

1. Förvaltningschefernas tjänsteutlåtande (FSN 2021-0298) utgör fastighets- och servicenämndens yttrande över Betänkandet En ny lag om ordningsvakter.

Beslutsexpediering:
Akt
Locum AB
Regionledningskansliet, registrator

Visma Addo ID-nummer : 85249c1d-4a6d-4546-82e5-47a6cdf3db41

TJÄNSTEUTLÅTANDE

2021-08-04

FSN dnr 2021-0298

Klass: K1

Fastighets- och servicenämnden

Yttrande över remiss betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Ärendebeskrivning

Fastighets- och servicenämnden har beretts möjlighet att yttra sig över ordningsvaktsutredningens betänkande En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38). Betänkandet syftar i huvudsak till att reformera och anpassa nyttjandet av ordningsvakter efter dagens situation i samhället.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefernas tjänsteutlåtande den 29 juni 2021
Sammanfattning av betänkande från ordningsvaktsutredningen En ny lag om ordningsvakter m.m (SOU 2021:38)
Remiss Betänkande En ny lag om ordningsvakter m.m (RS 2021-0535)

Förslag till beslut

Fastighets- och servicenämnden föreslås fatta följande beslut.

1. Förvaltningschefernas tjänsteutlåtande (FSN 2021-0298) utgör fastighets- och servicenämndens yttrande över Betänkandet En ny lag om ordningsvakter.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Fastighets- och servicenämnden välkomnar betänkandet om en ny lag om ordningsvakter och är generellt sett mycket positiv till utredningens förslag som är behövliga, då gällande lagar inom området är föråldrade och inte anpassade till dagens situation i samhället.

Region Stockholm är idag en stor beställare av bevakningstjänster. Bara fastighets- och servicenämnden beställer bevakningstjänster till en total årlig kostnad om närmare 45 miljoner kronor, och ser ingen minskad efterfrågan från hyresgästerna. Anledningen är att de problem som ofta massmedia rapporterar om även förekommer vid regionens fastigheter, vilket genererar en känsla av otrygghet vid bland annat sjukhusen. Närvaron av

ordningsvakter bidrar till ökad trygghet och minskar incidenter som trots allt inträffar dagligen.

Efter granskning av betänkandet En ny lag om ordningsvakter lämnas även följande särskilda synpunkter:

- Ordningsvakter är bra till en viss gräns men får aldrig ersätta polisiär närvaro när den påkallas.
- Ordningsvakter bör få ytterligare mandat att avlasta Polismyndigheten genom att få bötfälla för nedskräpning, skadegörelse och klotter.
- Utredningen bör tydliggöra att den lokala brottsligheten eller känslan av otrygghet i ett område får utgöra de geografiska ramarna för framtida LOV3-områden. Vidare ska mandatet att besluta om dessa ligga på lokalnivå inom Polismyndigheten och inte på en central funktion.

Bakgrund
Regionstyrelsen Rotel I remitterar för yttrande remissen - Betänkande En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38), RS 2021-0535.

Ordningsvaktsutredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av regelverket för ordningsvakter. Uppdraget har syftat till att modernisera och effektivisera regelverket och anpassa det till dagens förhållanden.

Utredningens uppdrag har varit att undersöka om ordningsvakter kan användas på ett bättre sätt än tidigare för att tillgodose samhällets behov av trygghet och ordning på allmän plats och för att öka chanserna för att brott upptäcks. En del av utredningen berör även exempel på arbetsuppgifter som ordningsvakter föreslås bemyndigas att utföra för att frigöra resurser inom Polismyndigheten. Exempelvis att kunna transportera en person som omhändertagits till sjukhus, tillnyktringsenhet eller polisstation.

Dagens behov av trygghetsskapande åtgärder och förändrade arbetsuppgifter ställer också ökade krav på blivande ordningsvakter. Därför föreslår utredningen att utbildningens innehåll reformeras och utbildningstiden förlängs från 80 timmar till 160 timmar.

Överväganden
Lagen om ordningsvakter trädde i kraft för över fyrtio år sedan och verkligheten har förändrats väsentligt sedan dess. Ordningsvakternas roll i samhället har förändrats under senare år och behovet av personer med

uppgift att bistå Polismyndigheten i arbetet med att upprätthålla allmän ordning har ökat.

Förvaltningen välkomnar utredningen av en ny lag för ordningsvakter och är generellt sett positiva till de förslag som omnämns i utredningen då dagens regelverk som styr hur ordningsvakter får användas är föråldrat.

En del av utredningen berör exempel på arbetsuppgifter som ordningsvakter föreslås bemyndigas att utföra som tidigare varit förbehållna Polismyndigheten. Om ordningsvakter som del av sitt uppdrag, där de ändå verkar, kan bemyndigas utföra fler uppgifter som tidigare varit förbehållna polisen kan frågor lösas snabbare och utan att invänta polis. Detta kan bidra till höjd effektivitet och säkerhet i regionens verksamheter, och samtidigt möjliggöra att polisiära resurser används för mer allvarliga händelser. Exempelvis att kunna transportera en person som omhändertagits till sjukhus, tillnyktringsenhet eller polisstation.

Detta ger regionen möjlighet att agera även om polisen saknar resurser. Detta innebär samtidigt en överföring av ansvar från staten till regionerna, när regionerna nu förväntas utföra sådant som långsiktigt bör vara en polisär uppgift. Nämnden vill betona att polisens numerär måste öka för att möta samhällsutvecklingen och värna om medborgarnas trygghet. Regionala ordningsvakter får inte bli ett alternativ till att stärka polisens förmåga att upprätthålla ordningen. Ordningsvakter är bra till en viss gräns men får aldrig ersätta polisiär närvaro på sjukhusen när den påkallas.

Nämnden anser att uttagningsprocessen för blivande ordningsvakter bör utvecklas ytterligare och utredningen bör tydliggöra krav och förutsättningar för nyttjande av ordningsvakter i större geografiska områden.

Fastighets- och servicenämnden är idag en stor beställare av bevakningstjänster vid sjukhusen i Region Stockholm och det finns en tydlig efterfrågan på trygghetsskapande åtgärder. Regionens sjukhus är tyvärr inte fredade från incidenter. Under perioden 2015-2020 har det inträffat rån, misshandel, inbrott, skadegörelse, ofredande, hot m.m. Till detta ska läggas alla de som vårdats för skottskador efter kriminella uppgörelser. Sammantaget bidrar dessa situationer att efterfrågan på ordningsvakter och trygghetsskapande åtgärder ökar succesivt från år till år. Kostnaden för bevakningstjänster kopplat till Region Stockholms sjukhus, administration och politiska organisation har ökat från cirka 18 miljoner kronor år 2015 till närmare 45 miljoner kronor år 2020.

En ytterligare förklaring till de ökade kostnaderna för bevakning är att många sjukhus numera erbjuder entréytor med caféer, lunchrestauranger och annan service, vilket lockar till sig besökare som inte nödvändigtvis är där i vårdrelaterade ärenden. Sammantaget innebär dagens situation att konflikter uppstår även i dessa miljöer, men även utomhus på parkeringar eller intilliggande tunnelbanestationer, vilket kräver att ordningsvakter finns tillgängliga dygnet runt. Hyresgästernas efterfrågan på ordningsvaktstjänster ökar stadigt.

En central del i vårt välfärdssamhälle är att människor ska slippa känna oro för att utsättas för brott, att polisen kommer när man larmar och att polisen har rätt förutsättningar för att utreda de brott som begås.

Nämnden håller med utredaren om att ordningsvakterna kan antas möta en efterfrågan på högre lokal närvaro, som Polismyndigheten i det korta perspektivet kommer att ha svårt att ensamt möta. Upplevelsen är att vissa brottstyper sällan utreds eller inte prioriteras vilket leder till sjunkande grad av anmälningsbenägenhet trots att problemen kvarstår. Därför kan enligt nämnden ytterligare mandat för ordningsvakter bidra till en effektiv myndighetsutövning, samtidigt som Polismyndigheten avlastas. Exempel på sådana befogenheter är att få möjlighet att bötfälla för till exempel nedskräpning, skadegörelse och klotter. Att ge ordningsvakter denna utökade befogenhet bidrar till en minskning av dessa brott, ökad trygghetskänsla samt minskade kostnader för regionen.

Nämnden anser det också vara motiverat att utbildningstiden utökas från 80 timmar till 160 timmar samt att det införs krav på godkänt betyg i svenska 1 från gymnasiet. Språkförbistringar kan bidra till konfliktfyllda situationer speciellt under stress, vilket vi har sett exempel på i sjukhusmiljön. Därför är förmågan att kommunicera helt avgörande och många gånger bidrar god kommunikativ förmåga att lösa uppkomna situationer innan de eskalerar.

Förslaget att öppna upp för att utbildningen kan ske utanför polisen ses även det som positivt. Det sparar skattebetalarna pengar, frigör polisresurser och säkerställer tillgång på ordningsvakter, när utbildningskapaciteten anpassas till efterfrågan på marknaden. Polisen bör dock fortsatt hantera antagning och utbildningsinnehåll, precis som för polisutbildningen. Det är också viktigt att den fortsatta utredningen analyserar hur Polismyndigheten ska utöva kontroll och ledning över ordningsvakternas verksamhet.

I dag har fastighetsförvaltningen genom Locum AB efter prövning hos polisen rätt att ha ordningsvakter i mindre, tydligt avgränsade geografiska

områden, så kallade LOV3-områden[1]. Nämnden anser att utredningen bör tydliggöra att den lokala brottsligheten eller känslan av otrygghet i ett område får utgöra de geografiska ramarna för framtida LOV3-områden. Vidare ska mandatet att besluta om dessa ligga på lokal nivå inom Polismyndigheten och inte på en central funktion, vilket riskerar långa handläggningstider och bristande kunskap om lokala förhållanden.

Miljökonsekvenser
Beslutet medför oförändrade miljökonsekvenser.

Ekonomiska konsekvenser
Den nya lagen om ordningsvakter kan efter införande medföra merkostnad för bevakning.

.....	.....
Anette Henriksson	Stefan Schildt
Förvaltningschef	Förvaltningschef
Fastighetsförvaltningen	Serviceförvaltningen

Beslutsexpediering:
Akt
Locum AB
Regionledningskansliet, registrator

[1] Platser som är prövade och beslutade av polisen enligt 3 § lagen (1980:578) om ordningsvakter (LOV).

Sammanfattning

Utredningens uppdrag

Ordningsvaktsutredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av regelverket för ordningsvakter. Uppdraget har syftat till att modernisera och effektivisera regelverket och anpassa det till dagens förhållanden. I uppdraget har ingått att överväga bl.a. för vilka ändamål ordningshållning bör kunna utföras av ordningsvakter, på vilket sätt Polismyndigheten ska utöva kontroll och ledning över ordningsvakternas verksamhet, om det finns ytterligare uppgifter i ordningshållningen som en ordningsvakt bör kunna utföra samt hur reglerna för ordningsvakternas utbildning bör utformas.

Utredningen har också haft i uppdrag att se över vissa frågor kring lämplighetsprövningen av personal hos auktoriserade bevakningsföretag.

En ny lag om ordningsvakter

Ordningsvakternas roll i samhället har förändrats under senare år. Behovet av personer med uppgift att bistå Polismyndigheten i arbetet med att upprätthålla allmän ordning har ökat och ordningsvakter finns nu på fler platser än tidigare. Kriminalpolitiska och brottsförebyggande frågor står mer i fokus nu än tidigare när det gäller samhällets insatser mot brott. Det finns en större förväntan på att brott ska förebyggas. Ökade förväntningar på trygghet i samhället gör också att det ställs högre krav på närvaro från både polismän och annan uniformerad personal.

Allt fler kommuner har under de senaste åren mött utmaningar när det gäller ordningsstörningar och otrygghet. Förklaringarna är bl.a. en förändrad demografi och växande utanförskapsområden som har lett till omfattande ordningsproblem. Samhällsförändringarna har

i sin tur lett till en ökad efterfrågan från både kommuner, regioner och privata aktörer på att använda ordningsvakter för att främja trygghet och förebygga brott.

Ordningsvakter har en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet. De kan på flera sätt, t.ex. genom att ingripa i ett tidigt skede vid ordningsstörningar eller genom att rapportera händelser och iakttagelser till polisen, medverka till att brott förebyggs och motverkas. Ordningsvakter kan också, genom sin närvaro på platser där allmänheten vistas, bidra till att upptäcktsrisken för brott ökar och således utföra brottsförebyggande insatser.

Samhällets behov av att kunna använda ordningsvakter för dessa ändamål har inte fullt ut kunnat mötas inom ramen för det gällande regelverket. Utredningen föreslår därför en ny lag och förordning i syfte att skapa bättre förutsättningar för en mer flexibel och ökad användning av ordningsvakter.

Det är Polismyndigheten som har huvudansvaret för att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten. För att åstadkomma en effektiv och rättssäker ordningshållning är det viktigt att reglerna om ordningsvakters arbete och tjänstgöringsområden utformas med beaktande av att ordningsvakternas verksamhet ska ske under ledning av Polismyndigheten.

Tillstånd att använda ordningsvakter

En fråga som har aktualiserats återkommande under de senaste åren är om ordningsvakter kan användas på ett bättre sätt än vad den nuvarande lagen medger för att tillgodose samhällets behov av trygghet och ordning på allmän plats. Den nuvarande lagen om ordningsvakter är inte anpassad för de krav olika aktörer ställer på att kunna använda ordningsvakter. Det finns även en osäkerhet om hur stora geografiska områden Polismyndigheten får förordna ordningsvakter för och i övrigt hur lagen ska tillämpas. Reglerna om användningen av ordningsvakter bör därför ändras på ett sådant sätt att de bättre motsvarar dagens krav.

Utredningen föreslår att ordningsvakter ska få användas om det finns ett beslut om tillstånd att använda ordningsvakter eller om det följer av lag eller annan författning. Utredningens förslag innebär att tillstånd att använda ordningsvakter får meddelas om det finns ett

behov av sådan användning och det är ändamålsenligt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt främja trygghet på den plats, inom det område eller i den verksamhet som ansökan avser. Ett beslut om tillstånd ska kunna förenas med villkor och ska meddelas för viss tid.

Ett beslut om tillstånd får återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre är uppfyllda, eller det annars finns särskilda skäl för återkallelse.

Tillstånd ska inte krävas för användning av ordningsvakter vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som avses i 2 kap. ordningslagen , eller lokaler eller utrymmen där alkoholdrycker serveras till allmänheten med tillstånd enligt 8 kap. alkohollagen , om villkor om sådan användning redan föreskrivits med anledning av ett beslut som har meddelats enligt dessa lagar. Tillstånd krävs inte heller för Polismyndighetens användning av ordningsvakter i myndighetens egen verksamhet.

Polisens ledning och kontroll

Det förhållandet att ordningsvakter verkar under vitt skilda anställnings- och uppdragsförhållanden innebär särskilda utmaningar för såväl Polismyndigheten som den enskilda polismannen i yttre tjänst när det gäller att utöva ledning och kontroll över ordningsvakternas arbete.

Möjligheten till en effektiv ledning och kontroll av ordningsvakterna inom ett tjänstgöringsområde ska vara avgörande för bedömningen av om tillstånd att använda ordningsvakter ska ges. Polisens möjlighet till ledning och kontroll bör även påverka bedömningen av vilka villkor som ska finnas i beslutet om tillstånd. På platser där det finns ett väl utvecklat samarbete mellan Polismyndigheten, ordningsvakter och andra lokala aktörer kan därmed en mer omfattande användning av ordningsvakter tillåtas än på platser utan ett sådant samarbete.

För att se till att samverkan kommer till stånd även på de platser där detta saknas i dag bör Polismyndigheten ha en plan för samverkan som ett led i ledningen och kontrollen av ordningsvakter. Planen bör slå fast en lägsta nivå för samverkan samt ange de yttre ramarna för samverkan mellan Polismyndigheten, ordningsvakterna och övriga

aktörer. Ordningsvakter bör vidare kunna ges tillgång till Polismyndighetens kommunikationssystem i vissa fall.

En stärkt ordningsvaktsutbildning

Den användning av ordningsvakter som sker för närvarande ställer stora krav på ordningsvakternas personliga lämplighet, kunskap och förmåga att hantera komplexa situationer. En gedigen lämplighetsprövning och utbildning är av betydelse för att upprätthålla förtroendet för ordningsvakterna som yrkeskår. Det finns dock mycket som talar för att den nuvarande ordningsvaktsutbildningen inte är tillräckligt omfattande för att ge ordningsvakterna de kunskaper och färdigheter som de behöver för att klara sina allt mer komplexa uppgifter. Det finns mot denna bakgrund skäl att förstärka ordningsvakternas utbildning och att upprätthålla högt ställda krav på lämplighet inför förordnandet av en ordningsvakt.

Den nuvarande ordningsvaktsutbildningen behöver således stärkas för att möta de krav som ställs på en ordningsvakt. Vidare bör utbildningen tillföras vissa moment. Enligt utredningens förslag ska ordningsvakter få vissa ytterligare uppgifter. Detta förutsätter att ordningsvakten också får utbildning när det gäller de nya uppgifterna.

Utredningen föreslår att ordningsvaktsutbildningen bör utökas från 80 timmar till minst 160 timmar. För närvarande är ordningsvaktsutbildningen avgiftsfinansierad och deltagarna förväntas att betala en kostnad för utbildningen som ger Polismyndigheten full kostnadstäckning. Utredningen föreslår att den som vill genomgå utbildningen även fortsättningsvis ska betala en avgift för detta. Kostnaden för utbildningen bör dock delvis finansieras med allmänna medel och dessutom bör utbildningen berättiga till studiemedel.

Ordningsvakters ingripanden

Ordningsvakter utgör ett viktigt komplement till polismän på så sätt att de bistår polisen i dess arbete med att upprätthålla allmän ordning. Polismyndigheten har vid verksamhetsanalys av sin kärnverksamhet angett att polismän som kan tjänstgöra i yttre tjänst kommer att vara den mest knappa resursen under de kommande åren och att Polismyndigheten behöver identifiera aktiviteter som frigör poli-

siära resurser. En av de åtgärder som anges som exempel är att hushålla med polismän för de tjänster där polisiär kompetens är oundgänglig. Polismyndigheten har pekat ut ordningsvakter som en viktig resurs för att komplettera och avlasta polisen i polisens ordningsupprätthållande och trygghetsskapande arbete.

Ordningsvakter har tilldelats vissa befogenheter för att kunna genomföra sina uppgifter. Detta innebär att ordningsvakter har möjlighet att vidta åtgärder som normalt sett är förbehållna poliser. Exempelvis har ordningsvakter rätt att i vissa fall avvisa eller omhänderta personer samt att beslagta alkohol.

För att ordningsvakter ska kunna bistå och avlasta Polismyndigheten i än större utsträckning föreslår utredningen att de ska tillföras några ytterligare uppgifter. En ordningsvakt får, som ovan anges, omhänderta personer under vissa omständigheter men får inte transportera den omhändertagne. Det har visat sig vara mycket tids- och resurskrävande för Polismyndigheten att överta frihetsberövandet från ordningsvakten och transportera den omhändertagne till sjukhus, tillnyktringsenhet eller till polisstation i de fall detta blir aktuellt. Den omhändertagne kan dessutom komma att tillbringa lång tid i en mycket utsatt situation i väntan på att polismän ska komma till platsen. Mot bakgrund av detta föreslår utredningen att Polismyndigheten ska få överlämna till en ordningsvakt att transportera den omhändertagne till en plats som Polismyndigheten anger, om det är lämpligt med hänsyn till den omhändertagne och omständigheterna i övrigt.

Därutöver föreslår utredningen att ordningsvakter ska få utökade befogenheter. En ordningsvakt som med laga stöd griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon i anslutning till ingripandet ska enligt gällande bestämmelser vänta på platsen tills en polisman kommer och fastställer personens identitet. I likhet med omhändertaganden medför detta ofta långa väntetider för både den enskilde och ordningsvakten och åtgärden är dessutom resurskrävande för Polismyndigheten. I betänkandet föreslås att en ordningsvakt i dessa fall inte ska behöva vänta på en polisman utan själv kunna kroppsvisitera den gripne i den utsträckning som är nödvändig för att hans eller hennes identitet ska kunna fastställas.

Även i fall där en ordningsvakt har omhändertagit alkohol av ringa värde måste ordningsvakten i dag vänta på att en polisman kommer till platsen och förstör alkoholen. Denna väntan är resurskrävande

för både ordningsvakten och polisen. I betänkandet föreslås därför att ordningsvakter ska ges befogenhet att förstöra beslagtagen alkohol av ringa värde.

Krav för godkännande av personal hos auktoriserade bevakningsföretag

All personal hos ett auktoriserat bevakningsföretag ska vara godkänd vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Flera av arbetsuppgifterna i ett bevakningsföretag syftar till att öka tryggheten i samhället, kontrollera att regler efterlevs samt förebygga brott och andra överträdelser av författningar. Mot den bakgrunden framstår det som naturligt att personal i bevakningsföretag kontrolleras för att säkerställa att personalen är lämplig för sådana uppgifter. Kontrollen bör vidare utföras för att säkerställa att uppdragen utförs på ett seriöst sätt.

Godkännandeprövningen utförs av länsstyrelsen. För närvarande sker en godkännandeprövning av anställda i bevakningsföretag som grundas bl.a. på inhämtande av uppgifter ur belastningsregistret, misstankeregistret och uppgifter som behandlas hos Säkerhetspolisen med stöd av lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område eller lagen om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Säkerhetspolisen gör dock enbart slagningar i sina egna uppgiftssamlingar som i princip enbart innehåller sådana personuppgifter Säkerhetspolisen behöver för verksamhetsområdena kontraterrorism, kontraspionage, personskydd, säkerhetsskydd, författningsskydd och icke-spridning. Några uppgifter som motsvarar de som Polismyndigheten behandlar i sina uppgiftssamlingar om exempelvis kopplingar till organiserad brottslighet framkommer normalt sett inte.

Enligt tidigare gällande reglering torde en kontroll av medborgerlig pålitlighet ha motsvarat vad som nu kallas säkerhetsprövning men den godkännandeprövning som görs i dag uppfyller inte de krav som ställs på en säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen. Begreppet medborgerlig pålitlighet används inte längre i säkerhetsskyddslagstiftningen och det framstår dessutom som svårtolkat.

Den ordning som gäller för anställda i bevakningsföretag ligger inte heller i linje med den gällande ordningen enligt säkerhetsskydds-

lagen som bygger på att enbart personer som deltar i säkerhetskänslig verksamhet ska säkerhetsprövas. Många anställda vid auktoriserade bevakningsföretag deltar inte i säkerhetskänslig verksamhet.

Utredningen föreslår därför att kravet på registerkontroll enligt säkerhetsskyddslagen vid prövning av anställda i bevakningsföretag ska tas bort. Länsstyrelsen ska i stället ges möjlighet att inför godkännandeprövningen begära ett yttrande hos Polismyndigheten rörande sökanden.

Länsstyrelsens godkännandeprövning ska, enligt förordningen om bevakningsföretag slutföras inom två veckor, om inte särskilda skäl föranleder annat. Tidsfristen leder till en risk för att ärenden, som av sakliga skäl borde prioriteras, får stå tillbaka och att andra brådskande ärenden kan komma att drabbas av tidsutdräkt för att de i förordningen angivna tidsfristerna ska kunna hållas.

Utredningen föreslår därför att tidsfristen för godkännandeprövningen i förordningen om bevakningsföretag ska tas bort och ersättas med ett krav på att prövningen ska göras skyndsamt.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Enligt utredningens förslag ska en ny ordningsvaktslag och en ny ordningsvaktsförordning träda i kraft den 1 juli 2023. Genom den nya lagen och förordningen upphävs lagen (1980:578) om ordningsvakter och ordningsvaktsförordningen (1980:589).

Ett beslut om återkallelse eller avstängning som har meddelats före ikraftträdandet ska gälla även därefter. Vid prövning efter överklagande av sådana beslut ska den upphävda lagen fortfarande tillämpas. Ett förordnande som ordningsvakt som har meddelats före ikraftträdandet ska gälla även därefter med de begränsningar som följer av det, enligt den upphävda lagen, utfärdade förordandet. Förordnandet upphör dock att gälla vid utgången av år 2024, om det inte dessförinnan har återkallats eller annars upphört att gälla.

Vad gäller förslagen till ändring i lagen om bevakningsföretagen och förordningen om bevakningsföretag föreslås även dessa träda i kraft den 1 juli 2023. Äldre bestämmelser ska alltjämt tillämpas på godkännanden av personal i bevakningsföretag som meddelats före ikraftträdandet.

Även övriga författningsändringar som utredningen föreslår ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Region Stockholm

REMISS

2021-06-10 RS 2021-0535

Rotel I – Finans-, fastighets- och serviceroteln

Trafiknämnden
Fastighets- och servicenämnden

Ärende:

Remiss – Betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Yttrande från berörd nämnd/styrelse senast: **2021-08-27**

Handläggare: Tobias Sjö

Yttranden skickas till regionledningskontorets registrator:

E-post: registrator.rlk@sll.se

Adress:
Regionledningskontoret
Registraturen
Box 22550
104 22 Stockholm

Internadress:
Regionledningskontoret, Registraturen, Lindhagensgatan 98 plan 6